

Излази уторком, четвртом и суботом.
ПРЕДПЛАТА: за Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тримјесечно Д 40;
за Италију мјесечно лира 6; по-
једина број 30 центова. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шпиро Ђакић.
Телефон број 80.

Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, субота 19. маја 1923.

Број 87.

ЧИНОВНИЧКО ПИТАЊЕ.

Говорити о стању чиновника у нашој Краљевини било би сувишно, јер је то познато данас и врапцима на крову. Такођер је сувишно говорити и о важности чиновничког кадра у држави јер свака зна да је чиновнички кадер жила кувачица у организму сваке модерне државе. И један велики државник није се преварио, кад је рекао да су чиновници емељ државе јер „држава вриједи онолико колико вриједи чиновници“.

Ово је пета година нашега националног ослобођења и уједињења и наш чиновнички кадер није био на оној висини, коју је од нећа очекивала ослобођена домовина и народ. Напротив наш чиновнички кадер, пријечнио је испјешан рад и ометао сређивање великих државних послова. Тому су били разни узроци едан од главних је тај, што је један дио наше чиновништва, оног на вишим положајима, био ационалан и у души својој неирјизителски расположен проти овој нашој данашњој држави, јер и ако материјално добро ситуацион, водио је, пасивну резистенцију, саботирао државу. И не само у раду већ и у приватном животу, тај се дио чиновништва, негде отворено а негде притајено, испољавао као прогиивник данашњег стања и поретка. Тих случајева није ни данас нестало. Други, ни мало мањи узрок лежи у корупцији, која се зацарила међу чиновништвом. И то је ишло на руку протудржавним елементима. А трећи је узрок тај, што је с ову страну Дрине, Саве и Дунава био веома мали број чиновника, који су били истински пријатељи свога народа, који су уживали у његовом ослобођењу и уједињењу. Национално свијесних чиновника Аустрије је трипа, а ако их је било, они су били запостављени. То се најбоље види у Босни и Херцеговини, гдје има 42 по сто од целокупног становништва Срба, док чиновника има једва 10 по сто. То је исто у Војводини, Хрватској, Далмацији итд. Што је важило са Србе опћенито, важило је за Хрвате и Словенце, који су били национално свијесни, који нису покорно теглили аустријски јарам.

Кад уочимо све те узроке, онда нам долази пред очи јасна слика, какав је наш данашњи чиновнички кадер. Они су узроци били и преко доволни да минирају наш државни организам у сваком погледу. Данашња радикална влада, која је одлучила да на првом мјесту у Народној Скупштини донесе закон о чиновницима, треба да чиновничко питање не рјешава само онако, како то захтјевају социјални интереси самог чиновништва, већ да то питање рјешава онако, како то захтјевају државни интереси, јер је чиновнички кадер срж целокупног државног апарата. Ако се чиновништву обезбједи пристојан живот, онда ће се сузбити она штетна појава, корупција, која увелике штети државним интересима и која је убијала углед и самог чиновништва.

Министарски је савјет закључио, да се проведе редукција чиновништва. И ако веома потребан то је ипак тежак посао. Тежак у толико што ће многи људи и обитељи остати незабринути. Али пошто то захтјевају интереси државе, цијелне, тој се мјери мора приступити беа обира и беа милосрђа. И ова мјера мора услједити скорих дана, још прије довршења чиновничког закона. Ову мјеру треба анати

искористити двоструко. Најприје с њом се треба послужити тако, да се отријеби чиновнички кадер од свих опис антидржавних и корумпираних елемената. И то чишћење треба отпочети најприје одозго, са виших мјеста, јер кроз ових пет година националног ослобођења, многи мрачни типови дочекали су се високих мјеста. Ако се употребити беа милосрђа ова мјера, онда ће се лојалним чиновницима, који су одани овој држави и народу, дати морална задовољштина, а поред тога ће се омогућити да се награде сви они чиновници, који су од увијек били у служби народа, који су одани нашој великој и уједињеној отаџбини и којима на срцу лежи њен напредак и благостање. Такви чиновници кад дођу на одлучујућа мјеста, вршиће предано своју службу.

Уредити чиновничка берива тако, да се чиновницима обезбједи пристојно живљење, оно што је протудржавно и нездраво радикално отриједити, а оно што је одано држави и Краљу наградити, то је оно, што ће нашу државу напредати из данашњега положаја бољој и срећнијој будућности. Тек онда кад чиновнички кадер буде на свом мјесту моћи ће се приступити пзвођењу великих државних и народних потреба. Народна Радикална Странка, која је дала до сада безброј пута доказа своје велике државничке способности, показале и овај пут, да зна водити наш ослобођење и уједињени народ у великој отаџбини напредку и благостању.

Ријечки конаорцији.

У најскорије вријеме имаду се наставити преговори између наше Краљевине и Италије у питању сушачке луке Делте и Барона и уређења ријечке државе. У ту сврху састали су се код председника владе Пашинџа др Нишчић, те чланови наше паритетне комисије др. Рибарж и Рачић. Наша влада стоји на становишту да Италија мора коректно испунити све тачке рапалског уговора и испразнити и нама предати Делту и Барон. На конференцији се говорило и о ријечком конзорцију као и о царинском питању. Говорило се такођер и о оточићу Трстенику што лежи између Крка и Раба и који Талијани својатају за се. Како је познато нама је припао у горњем Јадрану од истарских отока само Крк, а сви далматински отоци. На географској карти, коју је израдио ондашњи наш министар спољних посала др. Трумбић и конте Сфорца, погријешно је повучена граница тако, да оток Трстеник припада Италији, и ако је он административно припадао Далмацији. Наша влада стоји на становишту закључака рапалског уговора, док се Талијани равнају на географској карти.

Два менталитета.

Београдски „Политика“ доноси чланак о споразуму, пљ додирјујући питање о два менталитета, каже:

„Јесте, ми признајемо, постоје два менталитета, ма да им право име није српски и хрватски, већ београдски и загребачки. Та два менталитета разликују се само у ономе: београдски мисли унијек на државу и државну циљину, загребачки на племе и племенску независност. И док се загребачки политичари напреду до неперјорватних виртуозности, како ће само да осигурају племе и племенска права, дотле се ми Београђани бринемо, на првом мјесту о држави и њеним правима“.

Grozni zločin jednog gimnazijalca u Zagrebu.

Nikada još do sada nijesu bile u Šibeniku tako brzo razgrabljene zagrebačke novine kao ovih dana. Vijesti o groznom grabežnom umorstvu u koje je po svim indicijama upleten potomak jedne gradske ugledne obitelji djeluju porazno na svakog graganina, tim više jer se radi o jednom mladiću, koji je po svojem porijetlu, položaju njegovih roditelja, odgoju i okolnostima ekonomskim mogao da bude elita našeg društva. I nehotično svraća se pažnja na odgoj, koji pokazuju naši učeći mladići, mnoga im je oštra pripisuju u današnjem raspoloženju, ne štede se ni njihovi odgovjtelji, ali se ne traži uzrok njihove žalibože vrlo malo simpatične pojave na ulici u svako doba dana a i noći. Moramo konstatovati, da je učenik dandanas sve drugo no učenik pogotovo u nas, ali moramo i priznati, da ima i suviše malo duhovne pastve, koja će ga dovesti do niveau-a dobrog gjaka, a da ima dostatno napasti koje će lako da zavedu mlado srce i intelekt mladog momčića. Opći pokvareni ikus kinematografa, upliv uličnih stranačarskih strasti, pomanjkanje nazora nad mladeži sa strane njihovih skrbnika ili odgovornih nastojnika, pokvarenost nekih njihovih drugova koji su se uvukli u školu aprofrituč izvanredne prilike u kojima se nalaze naši srednji zavodi, slabi domaći odgoj, nebriga općinstva pače i izrabljavanje, da im se stvori jedan konvikit koji će im davati hranu uz umjerenu cijenu i staviti ih pod nadzor, nezdrava lektira, drugovanje s nedoličnim elementima, zli primjeri s kojim se dnevno susreću u životu i još mnogo-drugih razloga i pojava uzrok su opravdanoj bojazni da naša uzdanica učeća mladež ne skrene stranputicom života mjesto da ispuni nade koje na nju polaže domovina i država.

Bože daj, da ovaj nesretni slučaj opomene i makne iz dugog zimskog sna sve one na kojima leži odgovornost za njihov odgoj a dužnost je svih nas, da pomno pripazimo na svaki kret naše mladosti i ne dozvolimo da naše nade ostanu izprazne.

Naš uvuženi kriminalist, profesor kaznenog prava na zagrebačkom sveučilištu dr. Šilović, dao je »Rječić« nekoliko objašnjenja o uzrocima ovih zločina i njihovu lijequ koje donosimo. Dr. Šilović veli:

»Mladost je podivljala. Razlozi su toj podivljalosti u ratnim i poratnim prilikama. Mladost je stala podivljavati kad su joj očevi pošli na front, a matere su bile preslake da paze na mušku djecu kad su došla u pubertet. Već je onda bila dužnost državnih vlasti da zabrane mladosti polaziti prije navršene 18. godine u kinematografe, koji njenu fantaziju navode na zlo kad gleda zločinstva, umorstva, provalne kragje. Mladost se tako u pomanjkanje životnog iskustva i uz mladenačku strast najlakše zavodi na zlo. Ja sam već za vrijeme rata održao anketu o tom da se zabrani omladini do 18. godine polaziti kinematografe, podnio sam o tom vladi i predlog. Nakon oslobođenja proveo sam ponovno anketu o toj stvari, podnio predlog s gotovim nacrtom naredbe i opetovano intervenirao, no dosada bez svakoga rezultata, dok svi kulturni narodi oko nas, pa i Slovenija u našoj državi, imaju striktnu zabranu, po kojoj omla-

dina do navršene 18. godine ne smije polaziti kinematografe pod vlastitim odgovorom vlasnika kinematografa.

Drugi je izvor zlu, što kod nas muska mladež u najpogibelniju doba, od 12 do 18 godina, polazi varijeteje, barove, i tu se provodi gledajući najuzasnije primjere razvrata i ludog trošenja novca za ženama dvojnogova karaktera. Nije čudo da ovakova mladost gubi moralni osjećaj, gubi svijest odgovornosti, degenerira, dolazi do moral insaniji, pa se onda konačno dešavaju i ovako užasni slučajevi kao što je onaj na Kraljevcu. Naši djeca od 12 do 18 godina gube po kafanama noći kartajući na visoke novce uz šampanjac i rakiju. U Zagrebu vidimo često nezrele mladiće gdje u po bijela dana teturaju ulicama nakon probdivenih noći. Onda se čudimo, kad se događaju ovakovi slučajevi.

Dalje je rekao: „Podivljaloši mladosti krivi smo svi mi: i upravne vlasti, i sudske, i učitelji, i odgojitelji, i roditelji, i publika, pa je dužnost i svih nas da uzradimo oko popravka tih prilika kako bi se obnovilo uskolobano i nestalo strahopočitanje mladosti spram svojih starijih“.

Da se stvari poprave, zaključuje dr. Šilović: „Tomu nema druge pomoći nego da se snova uspostavi pažnja nad djecom, kako se ova ne bi izgovajala pogibljima što ih pružaju gradovi mladeži prije nego li je došla u doba u kojemu se postizava otporna snaga protiv zavodljivosti prekomjernoga uživanja i naslade. Mi moramo mladoga čovjeka pustiti u život i izvrnuti ga svim njegovim pogibljima, ali ga prije moramo spremiti na tu borbu i ojačati ga za nju“.

Љуба Јовановић о протоколу.

У сриједу на ноћној сједници Народне Скупштине а у наставку дебате о извјештају верификационог одора говорио је Љуба Јовановић, министар вјера. Он је рекао, да је влада ишла на изборе да види расположење народа и сад ради по њему. Наш државни фронт према Радику био је слаб, али то због тога, што дотле и није постојао. У крајевима преко Саве и Дунава у чиновничком апарату остало је много старог, што није требало да остане. Данашња влада не може, да носи одговорност за оно, што је остало, ипак за ово кратко вријеме учињено је, што се могло. Ми можемо рећи, да ћемо свакога у његовом праву бранити (Плесак у центруму и десници). Не знам да је наша влада оборена на основу неког, који није ту. Први главни адут у демократским дискусијама био је Радић. Мени је част да изјавим, да протокола нема. Нисмо га ниједног часа уопће примили. Све што би се друго тврдило интриге су. Оно што је говорено написано је, да би остало као доказ добре воље. (Прибијевић упада: Зашто протокола нисте објавили? То је народна ствар). Није народна ствар, већ би била, да смо га усвојили. Уз то има врло много споразума политичких, који нису објављени. Питање је од велике важности и треба јасно и лојално говорити. Спомиње се сила. Паметан државник употребит ће сва средства, па на концу силу. Мени се чини, да они, који незнају, никад не би рекли, да би за какав моментални парламентарни или партијски успјех, учинио ма што, што би ишло на рачун наше заједничке државе.

Још су говорила двојица а онда је сједница закључена до 23. ов мј ради муслиманских и католичких празника. Говор Љубе Јовановића изазвао је велико одобравање и силан дојам код свих посланика, особито оних народних мањина.

— У четвртак поподне био је Љуба Јовановић у удолјој аудјенцији код Краља.

— Поточио јуна Н. В. Крај за Краљicom на мјерава поћи на Блед.

Истријебљење бугарских комита.

Стамболијски је почео озбиљно да ради на истријебљењу комитских банда, јер зна да је то најбољи доказ и средство за пријатељско уређење сусједних одношаја између Бугарске и наше Краљевине.

Према вјестима из Софије, већ неколико дана воде се огорчене борбе између владиних трупа и комита. Ради тога влада велико убаућење у земљи, особито у Софији, јер исход ових борба значи питање мира за Балкан и Бугарску. У тим борбама учествују 4 бугарска пјешачка пука, те неколико одјељена коњице и артиљерије. До сада је уништено 5 комитских одреда. Код Ђумаје уништена је чета војводе Брла, који је тешко рањен пренесен од својих другова у осоговске планине крај границе. Држи се да су владини људи, недалеко Софије, убили Тодора Александрова, који је тамо организовао нове банде.

Поред убијених и рањених војника, уапшено је неко 30 комитских војвода, те 30 шефова одјела македонских организација. Потврђује се вјести да је у борби код Ђумаје заробљен чувени генерал Протогеров. Он је спроведен у софијски затвор, а судит ће му ратни суд. Генерал Протогеров организовао је борбу код Добрилка, гдје је био десеткован један бугарски пук.

Јавност поздравља акцију Стамболијскога и очекује да ће се са македонским комитетом доскора расчитити.

Ради овога прогона комита у Бугарској, многе су чете као и појединци пребјегли преко бугарске границе на наш територији, особито у брегалиничком округу. Наше власти подuzele су кораке да те разбојничке банде похватају.

Француска и Њемачка.

Откривајући спомених поинулима у рату у Комерсију, председник француске владе Понкаре одржао је говор у ком је рекао: „Послије 1870. г. ми смо били и увише неопредно заинтересовани за мир, да бисмо били желили сукоб. Али смо били ријешени, да ако сукоб избије, повратимо Француску Алзас и Лорен. Неазабрљављајући данас вјековно искуство, не смије се уображавати да је довољно потписати уговор да се остави мир. Рат је био увијек национална индустрија. Нијемаца Има Нијемаца, који у приватном животу не би одрекли свој потпис, али су навикнути да мисле, да се политичка лаж може увијек испричати. Бивше њемачко царство уздигло је клевету као доктрину и систематизовало је хипокризију. Ми смо се надали да ће се републиканска влада одрећи таквих манира, али се Њемачка не обезурјавана и не плаћа свој дуг части. Умножава инциденте у Руру и придаје нам уображене нападе. Већина Нијемаца подстиче лажне и опасне маневре. Ми не желимо катастрофу Њемачке, али она мора испуњанати своја обећања да би заслужила повјерење свијета. Ми одбијамо варварску „да побјеђенима ваља оставити само очи да плачу.“

Ми тражимо само од Њемачке да нам надокнади штету и да нас пусти да радимо. Ми ћемо стрпљиво чекати да се Њемачка одрекне слијепог и немоћнога отпора. Ми смо у Руру и нећемо одање изаћи док не будемо плаћени. Ми нећемо да оставимо за собом Француску опустошену. Наши мртви су хтели да Француска буде обновљена у целини, да буде слободна, независна и респектована. Ми се писмо борили само да је спасемо, и ми смо се борили раме уз раме са Савезницима и за за спас самих наших Савезника. Ми ћемо чувати велику благодарност народима који су дошли да бране заједничку ствар, али изјављујемо свечано да и сви наши другови у оружју

дугују и нама исту благодарност. Поинулима Савезници, међу којима су наши нејмоћнообројнији, спријечили су пут ка Паризу али и ка Калеју и Лондону и поставили су непробојан фронт њемачких најезди и жељи са унверзалном хегемонијом. Нико нас не може оптужити за неблагодарност. Удио Француске у побједи није био најмањи, а био је највећи у жалости и патњама. У нахнадама удио је био скроман, и не можемо дозволити да се умањи.“

Осуда побуњених војника.

Код сарајевског војног суда завршен је процес против оних војника 52. пука из Хрватске, који је служио у Плевљу и прошле се године побуни. Зачетници те побуне: Томо Блашко, Буторач, Јурчић, Пурић, Ивановић, Сулић, Чизмеџија, Стјепан Матасић, Иван Кранаревић, Томљеновић и Шиниковић осуђени су сваки на по три године тамнице, Маријан Блажевић на двије године и по, а Барешевић на 9 мјесеци. Свима је урачунат истражни затвор. Остали оптуђеници пуштени су на слободу. Оптуђени имаду да плате превозне трошкове у износу од 2000 динара и трошак за потрошену муницију.

Радићевци о Пашићу.

Радићевци делегати Крњевић и Ковачевић, повратници се из Београда реферисали су управном одбору РСС о разговорима у Београду. Говорећи о Пашићу, изјавили су:

„Г. Пашића нашли смо не само свјежа тијелом, него и тако свјежа дуом, да смо за 20 часака добили јасан, точан, образложен и повољан одговор на оба главна своја питања, те смо послје тога још слободно и живо разговарали, а тај је разговор само појачао наш први дојам, да је наиме г. Пашићу у истину стало до тога, да између Хрвата и Срба дође до поштеног и трајнога споразума и да за увијек између нас Хрвата и Срба буду онемогућени одношаји, по којима долази до употребе силе. Нарочито је било разговора и о избору сталнога председника скупштине и о даљњем наставку преговора.“

Наши дописи.

Novalju, 14. маја.

(Pitanje naše općine). Kako je već o tom bilo pisano u vašem listu „D. R.“, Ministarstvo unutrašnjih djela nečelno je dozvolilo da se Novalja otčepi od Paga. Ovaj je posao povjeren Pokrajinskoj Upravi, da ga provede. I stvar bi bila već povoljno riješena da nijesu Pažani, točnije nekoliko parasita, što sjede narodu na grbači, poduzeli sve i sva da ovu stvar ometu. U tu svrhu rade i kod pokr. uprave i u pojed. selima, navijajući ih da potpišu kojekakve izjave. Iznosi se i to da nova općina Novalja ne bi se mogla uzdržavati sama. Ali to ne stoji. Današnja paska općina opteretila je za 1923. god. samo Novalju sa 100.000 din., dok općina troši za mjesto najviše 3—5000 dinara. A ostalo kud ide nećemo da ispitujemo. Danas s tom svotom nova općina u Novalji mogla bi se uzdržavati. Dalje, sama Novalja izvađa godišnje 15—20.000 hektolitara vina, 5—10 vagona sira i 3—6 vagona vune, a uvažu preko 40 vagona raznih žitiја, a od svega toga izvoza i uvoza plaća općini po do 1 po sto, što iznaša preko 100.000 din. godišnje. K tome treba pridodati općinski prirez i travarinu Novalje i ostalih odlomaka, a i to iznosi više hiljada dinara.

Kako se iz ovoga pregleda vidi, nova općina Novalja ima izvore da se sama uzdržava i da radi na korist i procvat i naroda i svoga mjesta. Mnogi razlozi govore protiv zajednice Novalje i Paga. Nadamo se da se naša pokrajinska uprava neće dati zavesti od kojekokovića i da će ispuniti i volju naroda i naregenje Ministarstva. Novaljci.

Jadranska Plovidba i Šibenik.

Otkada su se fuzionirala naša parobrodski društva, svakog dana Šibenik doživljuje jedno iznenađenje za drugim. Ne samo da je odmah povišena cijena vožnje za 50 po sto, nego se Šibenik zapostavlja i tretira kao neka zapuštena selendra. U našem je listu bilo već par puta prigovora o parobrodima, koji vrše službu između Šibenika i otoka, kao i između Šibenika i zadarske okolice i Obrova. Na sve te pruge stavljaju se neki stari istrošeni parobrodi, kojima nije sigurno putovati ni po ljeplju vremenu, a kamo li po ružnu. I sada Jadranska Plovidba hoće da odbari Šibenik starom rbinom, parobrodom »Dinara«, kojim su se i naši očevi i djedovi vozili, jer mu je oko 60 godina. I ako mu stroj nije slab, to mu je korito u vrlo slahom stanju. Šantine su ispunjene cementom, da ne propušta vodu. »Dinara« je prije obavljala prugu u splitskim vodama, ali Split je digao građu i sad je uprava J. P. odlučila da Šibenik usreći ovim parobrodom. Osim toga je »Dinara« okružna svom mogućom gamadi, neurgicnija i u pravom dezolatom stanju. Doznajemo pak da i parobrod, »Ugljan« namjerava J. P. odnijeti Šibeniku i poslati u zamjenu opet koju staru rbinu, koja je za Split neuporabiva.

Neznamo da li ovo radi uprava J. P. sama ili na poticaj iz Splita, ali sve jedno. Ono što ne vrijedi za Split, ne vrijedi ni za Šibenik. Lokalni parobrodski saobraćaj od uvijek je življi sa Šibenikom nego sa Splitom i ove su pruge uosne, pa se čudimo zašto J. P. ovako postupa sa Šibenikom. Ili pak drži Split za svoje dijete a Šibenik za pastorcje, pa ako djetetu nešto ne doljkuje dolikavae pastorcetu? Za sada ovoliko, a do potrebe opširnije.

Домаће вијести.

Učitelj i roditelji. Za bogate jedince, lako je, a sada je lako i za one naše valjane Srbe gjačiče koji nisu bogati, ali su inače u svemu odlični, zdravi, valjani, sposobni i bezuslovno sigurni. Za njih se stara, njih prima za svoje pitomce na svoju brigu Srpsko privredno društvo Privrednik u Beogradu (Studnička ulica 62, telefon 20—24) i smješta ih kod odabramih gospodarana na naučavanje raznih privrednih struka i poslova. Odabirajte i preporučite dakle svake godine Privredniku sve zdrave, odlične i u svemu bezuvjetno sigurne Srbe gjačiče od 12 do 15 godina kad dobro izuče i svrše najmanje osnovnu školu, pa da se vrate kroz koju godinu kao spremni, stručni, prekaljeni i umudreni svjetski ljudi, nosioci rada, napretka i najbolji širitelji kulture i svakog napretka. Ti spremni ljudi umijeća, žure se, rade, napreduju i teku pa pođižu i školuju onda lako svoje porodice.

Nedajte da nam zaostaje i propada u neznanju, zaostalosti i sirotinji radi našeg nenara naša omladina, već zatražite odmah (od Privrednika—Beograd) nužna uputstva za slanje valjanih Srba gjačiča u napredni svijet pa će te dobiti odmah sve što treba što zatražite.

Pomorska vojna Akademija. U Gružu kraj Dubrovnika otvoriće se u septembru ove godine prva viša pomorska vojna akademija, koja će spremati mladiće za oficire na našim ratnim lagijama. Povodom toga odsjek za Mornaricu objaviće za koji dan konkurs za prijem mladića u tu novu pomorsku vojnu akademiju koja je, nesumnjivo, velika dobit za našu mladu ratnu mornaricu.

Česki skauti u Šibeniku. Ovih je dana boravio čehoslovački konzul iz Splita u Šibeniku, te je okišao Šabičevac u kupalište Jadriju, tražeći zgodno mjesto za gostovanje jedne grupe českih skauta. Svidio mu se položaj Jadrije, te je izabrao to mjesto kao ljetovaliste za skaute, koji će doći u julu, po završetku škole.

Česi na Jadranu. Ovoga ljeta sprema se jedna masa Čeha, da posjeti naš Jadran. U samom konzulatu u Pragu vidirano je do sad preko 42.000 pasađa, dok iz unutrašnjosti zemlje — kako se predviđa — taj će se broj udvostručiti.

Čistoća u javnim lokalima. U Šibeniku se uopće ne zna za higijenske propise. Svuda je zavladala bezprimjerna nečistoća. Javni lokali, trgovine jestiva, mesarnice, o tigu uz državnu cestu da i ne govorimo, bez malih iznimaka, mogu se takniti sa svojim posestrimama u kojoj arnautskoj ili turskoj varošici. I niko na to da se osvrne. Pušta se sve s onom starom frazom »Pa tako je kod nas od davnine«. Gradski liječnik i vlasti morali bi običi sve javne lokale, pregledati dobro i sve što ne nagju u redu i što ne odgovara higijenskim propisima kazniti i opomenuti, a do potrebe i zatvoriti. I u Šibeniku treba jednom početi radikalno čistiti.

Uspostava redovitog teleg. saobraćaja sa Rusijom. Danom 15. maja v. g. pripušten je redoviti teleg. saobraćaj između naše države i Rusije. Taksa od jedne riječi iznaša 56.5 zlatnih salnita t. j. 11 Din. 30 para.

Kongres Saveza Grafičkih Preduzeća. Jutros su bili na prolasku kroz Šibenik delegati za ovaj kongres, koji se drži sutra u Splitu. Okrirom na razvikat štampe i grafičke industrije, na kongresu će se raspravljati mnoga važna pitanja. Među kongresistima nalazi se i nekoliko novinara vlasnika štamparija.

Dolazak privrednika. Sutra oko 2 rata popodne stižu na povratku privrednici u Šibenik, te će napraviti izlet do slapova Krke.

Javna zahvala. Prigodom izleta zagrebačkih privrednika parobrodom „Salona“ predao nam je brat Pravao Kovacev Din. 500 u fond našeg društva kao dar jednog brata iz Slovenije. Pa mu ovim putem na plemenitom daru uprava Sokolskog društva hrvatski zahvaljuje.

Dražba. Stavija se na dražbu bracara „Katica“, nosivosti 14 tona u Pragu između 20—25. ov. mjl za trećinu procijenjene vrijednosti. Bracara je u dobrom stanju. 3—3

Др. Корошец о споразуму.

Београдски дописнику загребачких „Новости“ дао је Корошец неколико изјава о државној кризи. Др. Корошец је рекао: Државне кризе у којима долази у питање територија садашње државе СХС, уопће нема, али постоје различита мишљења о унутрашњем уређењу државе. Коалициона влада између радикала и демократа била би негација воље да се дође у овом питању до споразума. Ради тога је за мене сигурно, да је хомогена радикалска влада један корак напред у ријешавању унутрашње кризе. На сваки начин хомогена радикалска влада није препрека за споразум. Ми чекамо да садашња влада са добром управом створи миље у којем би се могао спровести споразум ради великих диференција само по етапама, са јасним коначним циљем.

Велики маневри у Познану.

Пољска војска приредила је у Познану велике маневре. Фикција је била одбрана Познана против навала са стране Немачке. У маневру су учествовале различите чете са свима врстама оружја, пјешадија, коњица, топничтво, техничке чете и аероплани. Маршал Фош је посматрао кретање чета и лажно пратио разикат и сиршетак маневара, те се похвално изјавио о државној војска, а неколико запонједника одликовао легијом чести.

Смрт старог црногорског ратника. У Грахову умро је командир Никола Коначевић, прослављени јунак црногорски, у дубокој старости од 102 године. Од ране младости он је учествовао у свима борбама црногорским, војеним у негово доба с турском царевном. У свима тим бојанима истакао се као најбољи јунак црногорски. Учествовао је у славној битци на Грахову године 1858, којом је побједом црногорско оружје на сва времена обимежило свој крај у петвековној борби с Турском, онда моћном царевном.

У Граховској битци био је Никола Коначевић сав прешетан куршумима. И у свима каснијим борбама с Турском одликовао се међу свима и лично храброшћу и свима ратничким врлинама. Народ у Црној Гори високо га је поштовао. Нека му је лака земља и вјерна помен!

Brzojavne i telefonske vijesti.

Pregovori s Italijom.

БЕОГРАД, 19. Министар spolnih posala dr. Ninčić primio je bivšeg bana d.ra Laginju, člana naše paritetne komisije i s njime dulje vremena konferisao. Danas popodne sastaje se svi članovi paritetne komisije u predsjedništvu vlade sa Pačićem i Ninčićem. Drži se da će se uskoro nastaviti pregovori sa Italijom.

БЕОГРАД, 19. Јучер су конферирали др. Ribarž i ministar Ninčić o nastavku pregovora sa Italijom. Stigli su u Beograd članovi savjetodavne komisije Račić, Šilović, Angjelinović, Laginija i admiral Prica da održe nekoliko sjednica, na kojima će se urediti materijal za pregovore. U toj stvari posjetio je pomoćnika ministra vanjskih posala Pantu Gavrilovića talijanski poslanik.

Pregovori će započeti u Rimu 25. ov. mjl. Na sjednici koja će se održati u predsjedništvu vlade, donijeti će se definitivna odluka o držanju naše delegacije.

U očekivanju senzacija.

БЕОГРАД, 19. Др. Korošec poslije konferencije sa tajnikom radikalnog poslaničkog kluba dr. Janjićem, izjavio je novinarima, da je vijest o ulazku njegova kluba u vladu još preurajena. U utork, pošto se u srijedu sastaje Skupština na redovito zasjedanje i bira časnishvo Skupštine, očekuju se velike senzacije i u Beograd i za naš politički život. Др. Korošec veli, da je primio iz Zagreba vijesti, prema kojima nije isključeno, da u utork banu u Beograd svi Radićevi poslanici. Sam Radić ostao bi još neko vrijeme u Zagrebu.

Vaš dopisnik odma se obratio na kompetentno mjesto da se o tome informira, ali mu je odgovoreno, da o tome još nije ništa poznato. Vjeruje se u dolazak Radićevih poslanika u Beograd, ali ne tako brzo.

Pripadnost Boke Kotorske.

БЕОГРАД, 19. На конференцији окупних саветника, команданта žandarmerijske brigade, veli župana cetinskog i načelnika javne bezbednosti g. Žike Lazića riješeno je, da se predloži ministru unutrašnjih djela radi jedinstvene policijske akcije da se Boka Kotorska koja je pripadala dosada Dalmaciji, nu osnovu zakona u općoj upravi prisajedi cetinskoj oblasti. Ministar unutarnjih djela prihvatio je predlog i izdao potrebna naređenja.

Korošec u Zagrebu.

БЕОГРАД, 19. Sinoćnim brzim vozom otputovao je Korošec u Zagreb. On će se danas sastati sa Radićem i izvijestiti ga o svojim pregovorima u Beogradu kao i o parlamentarnom radu. U nedjelju se Korošec vraća u Beograd. Ovom putu pripisuje se politička važnost. Jasno je, da će se iduće nedjelje, kad započne redovito zasjedanje Skupštine, početi bolje razbistriti politička situacija.

Zborovi HRSS.

ЗАГРЕБ, 19. Radić je izjavio novinarima, da do konca ovoga mjeseca neće davati nikakvih izjava. Za ovo će vrijeme njegova stranka održati nekoliko velikih zborova, na kojima će se raspravljati o političkim pitanjima, koja su sa dnevnim redi na Duhove održaće se zbor kod Petrinje, na Tjelovu u Gračaninama kod Zagreba, a 10 juna u Delnicama.

Rumunjski kralj u Varšavi.

VARŠAVA, 19. U Varšavi se počelo sa velikim pripremama za doček rumunjskoga kralja. Dan dolaska nije još odregjen, ali se drži da će stići prve nedjelje mjeseca juna. Kralj dolazi u službeni posjet poljskoj republici.

— Јучер у полат стигао је у Загреб председник Скупштине др. Peleš.

— U okolini Subotice i Sombora ulvačene су дјеве спјинуске банде, које су одмах предале полицији.

— Delegacija Ljubljane posjetila је Pašića i zamolila да се заузме, да влада одобри Ljubljani zajam od milijun i po dolara za podizanje grada. Pašić је delegaciju obećao svoju pomoć.

— U ošleđu Rusiji drže се демонстрации protiv Engleske. U Moskvi је Kamenev rekao да се Rusija не боји ni nola ni topova, а Trockiј је изјавио да је црвена војска спремна на сваку акцију.

— Francuzi u Siriji poduzeli су велике pripreme.

Naše morskno kupatilo „Jadrija“.

Govoriti o higijenskoj važnosti kupanja toplog ili mrlzog, u slatkoj ili slanoj vodi, znači htjeti miješati se u nauku, koja je u tančinama samo dubokim poznavacima čovječjeg duševnog i tjelesnog organizma pristupačna. Higijena t. j. nauka o čuvanju i poboljšanju zdravlja, dandanas je toliko napredovala, toliko proučena i toliko je kristovalizovala svoje zakone, da više ne može da bude rasprave o njezinim tvrdnjama. Jedna glavna, pače najglavnija tvrdnja te znanosti je, da nema sredstva koje toliko pospješuje ili popravljva naše zdravlje, kao morskno kupanje. Tom prirodnom zakonu za volju hiljade ljudi troši milijune svoje teško stečene zarade, jer nijesu sretni, da imaju more do svojih nogu kao mi. Na dane i sedmice voze se dok mogu da uskliknu svom dugom željkovanom cilju: „More, more!“ A mi? Prolazimo nehaijno mimo tog, drugima zamannog prirodnog blaga, ni da ga se udostojimo pogledati, a kamo li priznati nam njegovu važnost i okoristiti se njegovom tajnom moći.

Mnogi lijepi ubavi i moderni gradovi moraju da zahvale svoj opstanak i razvitak jedino tom čudotvornom djelovanju mora. I neki naši gradovi uvidjeli su tu moć plavog Jadrana, te su počeli da u svojim uvalama i rtovima grade krasna ljetna kupališta. Kod nas žalibože nema obilja u novcu da se može ujedanput sagraditi kupalište sa svim modernim komforima, ali što je još žalosnije, nema ni uopće volje da se tako općem kulturno-higijenskom postulatu zadovolji. Nijesmo došli još do spoznaje, da je more zajedničko dobro svih nas, da imamo svi jednaka prava ali i jednake dužnosti prema njemu. Lanjske godine pokrenulo je nekoliko šibenskih gragjana ideju o gradnji jednog modernog ljetnog kupatila, i, boreći se sa bezbroj poteškoća, uspiješe da mu postave temelj i izvedu nalpotrebitije radnje. Ljetos nalaže gragjanska dužnost svima gragjanima obvezu, da započete radnje podupru svim silama. Obveza prema sopstvenom zdravlju, obveza prema zdravlju svih naših gragjana nameće nam tu svetu dužnost; ali i ljubav prema našoj najbližoj domovini, prema gradu i okolici mora, da nam bude pri svakom

podhvalu pred očima, jer je to temelj i otadžbeničke ljubavi. Ta ljubav nalaže da složnim silama, bez ikakve stranačke zagrižljivosti poradimo u svakoj instituciji, koja je za napredak našega grada, bilo ono rogljeno ili adoptirano naše mjesto. Takova jedna čisto gradska napredno-kulturna institucija je naše kupatilo „Jadrija“. Ne ću zapostaviti slične institucije u drugim mjestima našeg Jadrana, jer bi to značilo izreći jednu neistinu i učiniti jedno nepatriotsko djelo; ali mislim da ne ću ni pretjerati, ako ustvrdim, da se ljepšeg morskog kupatila rijetko može naći na našem moru. Naći će se doduše komodnijih i bolje uređenih, dakako uz mnogo viši trošak, ali romantičnijeg teško da se nagje. Da se i naša Jadrija obuče u svilu i kadifru, kao i njezine posestrine, ovisi o našoj ljubavi prema gradu, o našem balnearskom shvaćanju. O nama zavisi napredak i procvat tog divnog prirodnog kupatila. Moramo svi složno nastojati, da se čim prije sve tehničke poteškoće svladaju, koje priječe, da naša Jadrija još nije dobila glas modernog morskog kupatila.

DJEČJE BRAŠNO

VITAL

NAJBOLJA JE HRANA ZA DOJENČAD, DJECU I DOJILJE

SLADNI KAKAO

VITAL

JACAJUĆE SREDSTVO ZA BOLESNIKE I REKONVALESCENTE SVAKE STAROSTI

ČISTO NARAVNO PROIZVODI IZ SLADA

JEDAN POKUŠAJ DOSTAJE!

„VITAL“ D. D. TVORNIČA HRANIVIH SREDSTAVA ZAGREB KRAVARENKA CESTA 16.

BERSON

GUMENE PETE I GUMENE POTPLATE

Jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Модерно уређена

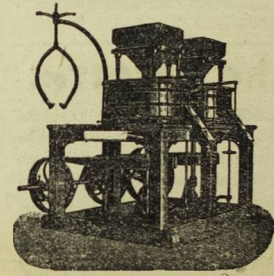
„Нова Штампарија“

у Шибенику

препоруча се п. н. опћинству.

Tehnički Ured OSKAR KRAUS

TRST Via S. Nicolò 4/II.

CIJENE U DINARIMA.

Informacije i obavještenja besplatno.

Motori za lagje i jedrenjače na benzin i naftu najbolje njem. konstrukcije. Kompletne mašine za tvornice tjestenine i ulja.

Помажите „Просвјету“!

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

Genova-Buenos Aires Tal. lira 700—

Šibenik-Buenos Aires L. šterl. 1310

Za sve dalnje upute kao i za vozne karte obratite se

Agenciji Jadronja - Šibenik.

VULKANIZACIJA u KRANJU

ZASTUPSTVO ZA DALMACIJU u ŠIBENIKU

Stalno na skladištu:

- a) nove auto-pneumatike i unutrašnje gume svijuz dimenzija svjetske tvrtke Metzeler;
- b) potpuno reparirane auto-pneumatike i unutrašnje gume.

Reparatura:

- popravak svijuz vrsta auto-spoljašnjih i unutrašnjih guma.
- Specialiteta: izradak novih protektora i to glatkih, dezini-ranih i okovanih.

KOMPLETNA GARNITURA ZA BICIKL 200 Din.

Cijene izvan konkurencije!

Preporučuje se

PETAR SLJEPČEVIĆ

262. ispod Reulke.

STIPE ŠARE - ŠIBENIK (Dalmacija)

Telegrami: ŠAREST - VELIKOPRODAJA ŽITARICA I ZEMALJSKIH PROIZVODA - Telegrami: ŠAREST